

تاریخ، متن، نظریه

مورخان و چرخش زبانی

الیزابت ا. کلاری

مترجم:

دکتر سیدهاشم آقاجری

(عضو هیأت علمی گروه تاریخ «دانشگاه تربیت مدرس»)

انتشارات فروارید

فهرست

- مقدمه مترجم..... ۵
- پیشگفتار..... ۹
- مقدمه: نگاهی اجمالی..... ۱۱
- فصل اول: دفاع از تاریخ و مویه برای آن..... ۲۱**
- «آن رؤیای باشکوه»: رانکه، میراث او، و منتقدان وی..... ۲۳
- رانکه در آمریکا..... ۲۷
- مسائل معرفت‌شناختی..... ۳۲
- آیا مورخان محاصره شده‌اند؟..... ۴۱
- فصل دوم: فلسفه انگلیسی - آمریکایی و مورخان..... ۴۷**
- کارل پوپر، سی. ج. همپل، و منتقدان آن‌ها..... ۵۰
- آرتور دانتو..... ۵۴
- مورخان و فیلسوفان انگلیسی‌زبان در اواخر قرن بیستم..... ۵۸
- توسل‌های مورخان به فلسفه..... ۶۱
- فصل سوم: زبان و ساختارها..... ۶۵**
- ساختارگرایی و تاریخ..... ۶۷
- زبان‌شناسی ساختاری: سوسور و پس از او..... ۷۰
- کلود لوی - اشتراوس و مردم‌شناسی ساختاری..... ۷۳
- چهار نقد..... ۸۲
- میراث ساختارگرایی..... ۹۰
- فصل چهارم: قلمرو مورخ..... ۹۳**
- تاریخ‌نگاری فرانسوی..... ۹۵

تاریخ خُرد و متقدان آن.....	۱۰۹
تاریخ‌نگاری مارکسیستی بریتانیایی.....	۱۱۵

فصل پنجم: روایت و تاریخ.....	۱۲۳
روایت در نیمه قرن بیستم: سنت انگلیسی زبان و متقدان آن.....	۱۲۶
«احیاء روایت»؟.....	۱۳۳
تاریخ، روایت و ایدئولوژی.....	۱۳۶
فایده روایت؟.....	۱۴۸

فصل ششم: تاریخ فکری جدید.....	۱۵۱
«تاریخ ایده‌ها»: آرتور او. لاجوی و متقدانش.....	۱۵۴
هرتاریخی تاریخ «اندیشه» است: آر. ج. کالینگ وود و متقدانش.....	۱۵۵
اشکال جدید تاریخ ایده‌ها.....	۱۵۸
از فرانسه تا آمریکا: دومینیک لاکاپرا.....	۱۷۷

فصل هفتم: متن و زمینه.....	۱۸۳
نظریه پردازان ادبی و متن.....	۱۸۶
دریدا و گادامر: شالوده‌شکنی و هرمنوتیک.....	۱۹۲
زمینه‌گرایی.....	۱۹۴
نقدها بر زمینه‌گرایی.....	۱۹۷
متن‌گرایی در مردم‌شناسی تفسیری و متقدان آن.....	۲۰۳

فصل هشتم: تاریخ، نظریه و متون پیشامدرن.....	۲۱۷
مطالعات مسیحی باستان متأخر.....	۲۲۱
مورخان و متن پیشامدرن.....	۲۲۵
پاتریستیک، تاریخ و نظریه.....	۲۳۶

علامت اختصاری و کتاب‌های مرجع.....	۲۵۹
یادداشت‌ها.....	۲۶۵
نمایه.....	۳۳۱

مقدمه مترجم

الیزابت آن. کلارک استاد رشته دین و تاریخ در دانشگاه دوک و یکی از محققان برجسته دوره باستان متأخر و تاریخ مسیحیت اولیه است. او پیشگام گشودن مطالعه تاریخ و فرهنگ مسیحی به روی پرسش‌های جدید بوده و غالباً به‌عنوان محققى که حوزه مطالعاتی و مردم‌محور موسوم به پاتریستیک - مطالعه زندگی و آثار آباء کلیسا - را از طریق ترکیب نظریه فرهنگی، ادبی، اجتماعی و فمینیستی معاصر و کاربست آن‌ها در منابع باستان گسترش و دگرگونی بخشیده است شناخته می‌شود. کلارک در درک و فهم ما از نقش زنان، جنسیت و ویژگی‌های جنسی، ارتدکسی و مباحثات مربوط به سنت و بدعت در تاریخ مسیحیت نقش مهمی داشته است.

خانم پروفیسور کلارک در ۲۷ سپتامبر ۱۹۳۸ در پورت چستر نیویورک متولد شد. در سال ۱۹۶۰ در رشته دین از کالج واسار مدرک لیسانس گرفت. سپس به دانشگاه کلمبیا رفت و به ترتیب در ۱۹۶۲ و ۱۹۶۵ در تاریخ مسیحیت، به اخذ مدرک فوق‌لیسانس و دکتری نائل آمد. هم‌زمان در ۱۹۶۴ به هری کالج واشنگتن دانشگاه ویرجینیا پیوست و آنجا گروه دین را بنیانگذاری کرد. اواخر دهه ۱۹۶۰ در جنبش زنان فعال شد و همین امر انگیزه و پژوهش اولیه او را درباره زنان در تاریخ مسیحیت فراهم آورد. پس از هجده سال تدریس و خدمت در مقام رئیس دپارتمان‌های دین و ادبیات کلاسیک، فلسفه و دین در مری کالج واشنگتن، در ۱۹۸۲ به دانشگاه دوک پیوست. کلارک که در دهه ۱۹۷۰ و اوایل دهه ۱۹۸۰ به‌واقع مطالعه زنان در دوره اولیه مسیحی پسانجیلی را ابداع کرد، با استفاده از رهیافت‌های بینارشته‌ای و چندرشته‌ای و کاربست نظریه‌های فمینیستی، شبکه اجتماعی، نقد ادبی در پژوهش‌های خود در باب تاریخ مسیحیت، نمونه‌ای آموزنده از تحول تاریخ‌نگاری و از جمله تاریخ‌نگاری و تاریخ‌پژوهی دین را از طریق ترکیب

نظریه‌ها و روش‌شناسی‌های نو و معاصر و کاربرد خلاق آن‌ها در پژوهش‌های تاریخی دوران باستان و میانه به نمایش می‌گذارد. او تاکنون حدود بیست کتاب و هفتاد رساله و مقاله نوشته است. در ۱۹۷۷ کتاب «زنان و دین: کتاب منبع فمینیستی تفکر مسیحی» را با همکاری هربرت وارن ریچاردسن تألیف کرد که هنوز هم یکی از نافذترین گزارش‌ها دربارهٔ رابطهٔ زنان با مسیحیت است. دو مجموعه مقالات کلارک که در قالب دو کتاب با عنوان‌های «جروم زرین‌دهان و دوستان»^{*} و «دینداری زاهدانه و ایمان زنان»^{*} (۱۹۸۶) منتشر شده، قدرت کسب‌شدهٔ زنان را از طریق ریاضت تحلیل می‌کند و تأثیر اعمال زاهدانه و ریاضت‌کشانه را به‌عنوان پیش‌شرطی برای برابری جنسیتی در تاریخ مسیحیت نشان می‌دهد. کلارک برخلاف محققان قبلی که راهبان و ریاضت‌کشان مسیحی را مازوخیست یا روان‌رنجوران باستانی تلقی می‌کردند، این نسبت را قطع و به‌جای آن ریاضت را در چارچوب نیروی اجتماعی فرهنگی و ساخت و بازبینی نقش‌های جنسیتی تعبیر و تفسیر کرد، ضمن این‌که بسیاری از منابع لاتینی و باستانی مربوطه را برای نخستین بار به انگلیسی برگرداند.

دو کتاب بعدی کلارک نمایانگر ترکیب یک تحقیق تاریخی صبورانه با پیچیدگی و تبحر تئوریک است، «مجادلهٔ اوریگن: ساخت فرهنگی یک بحث مسیحی اولیه» (۱۹۹۲) نظریهٔ شبکهٔ اجتماعی را به‌نحوی درخشان به‌کار می‌بندد تا بحث‌های مربوط به بازنمایی خدا، ساخت بدن، اختیار و آزادی اراده، و عدل الهی که متفکران آغاز سدهٔ پنجم میلادی را به تب‌وتاب انداخته بود، زمینه‌مند کرده و در بافت تاریخی قرار دهد و در «خوانش ریاضت: ترک دنیا و کتاب مقدس در مسیحیت اولیه» (۱۹۹۲) نظریهٔ ادبی معاصر را به‌کار می‌گیرد تا تلاش‌های پاتریستیک برای پیدا کردن معنای ریاضت‌کشانه در کتاب مقدس را که به‌نظر می‌رسید خانواده و فرزندآوری را تقویت می‌کند، روشن سازد. این کتاب استراتژی‌های گوناگون قرائت به‌کار رفته از سوی مفسران زاهد و ریاضت‌کش اولیه را به شیوه‌ای بررسی می‌کند که برای همهٔ دانش‌پژوهان نظریهٔ ادبی در هر دوره‌ای جذاب و الهام‌بخش خواهد بود. کلارک از سال ۲۰۰۳ توجه خود را به بزرگ‌ترین چالشی که رشتهٔ تاریخ تاکنون با آن مواجه بوده یعنی «چرخش زبانی» معطوف کرده است. چرخش زبانی در اندیشهٔ پساساختارگرایانه و مشکلاتی که با توجه به مقام ارجاعی هرگونه بازسازی گذشته ایجاد می‌کند، پیش از آن نیز مورد توجه کلارک بود و در برخی مقالات

* برای فهرست کتاب‌های منتشرشدهٔ کلارک به پایان همین مقدمه نگاه کنید.

منتشرشدهٔ وی نظیر «خانم محو می‌شود: تنگناهای یک مورخ فمینیست پس از چرخش زبانی» (۱۹۹۸) بازتاب یافت اما کتابی که اینک ترجمهٔ آن با عنوان «تاریخ، نظریه، متن: مورخان و چرخش زبانی»^{*} (۲۰۰۴) تقدیم خوانندگان فارسی‌زبان می‌شود، به‌طور بنیادی و ویژه، به این موضوع اختصاص یافته است. کلارک در سال‌های اخیر، تاریخ مسیحیت در حوزه‌های علمیهٔ آمریکا در سدهٔ نوزدهم و اوایل سدهٔ بیستم را مورد اهتمام قرار داده است. کتاب «پدران بنیانگذار، تاریخ کلیسای اولیه و استادان پروتستان در آمریکای سدهٔ نوزدهم» (۲۰۱۱) تأثیر حوزه‌های علمیهٔ مسیحی و تمرکز آن‌ها بر مطالعات پیشرفتهٔ لیبرال را به‌عنوان راهی برای بررسی تاریخ تحصیلات عالی در آمریکا بررسی می‌کند و در کتابی که پس از آن منتشر کرد، دنبالهٔ همین موضوع را در آمریکای سدهٔ بیستم پی می‌گیرد.

پروفسور کلارک افزون بر این‌که پژوهشگری پیشگام و خلاق در حوزهٔ مطالعات تاریخی بینارشته‌ای و چندرشته‌ای تاریخ مسیحیت و تاریخ زنان است، در مقام یک معلم و در عرصهٔ تعلیم نیز دانشجویان بسیاری را راهنمایی و تربیت کرده و محققان متعددی را در حوزهٔ مطالعاتی خود به جامعهٔ دانشگاهی و علمی تقدیم داشته است. تلفیق آموزش و پژوهش و مدیریت در آکادمی و همراه کردن تحقیق نوآورانه با تعلیم دلسوزانه و اداره و راهبری نهادهای علمی و آکادمیک از ویژگی‌های خانم کلارک است. ریاست آکادمی دین آمریکا، ریاست انجمن تاریخ کلیسای آمریکا، ریاست انجمن پاتریستیک آمریکا در کنار مدیریت دپارتمان‌های علمی در دانشگاه دوک بخشی از کارنامهٔ علمی و حرفه‌ای او را دربرمی‌گیرد. بورس‌ها و جوایز متعددی که تاکنون به کلارک تعلق گرفته و نیز دریافت دکترای افتخاری از دانشگاه اوپسالا در ۲۰۰۱ بیانگر نقش و سهم وی در بسط و گسترش، دگرگونی و نوسازی یکی از زیرشاخه‌های مهم رشتهٔ تاریخ، یعنی تاریخ دینی و به‌طور اعم تاریخ فکری است.

کتاب‌های الیزابت کلارک (به ترتیب تاریخ انتشار)

1. A Comparison of the Christologies of A Pollinaris of Ladicea and Cyril of (1962)
2. The Influence of Aristotellian Thought on Clement of Alexandria: a Study in... (1964)
3. Clement's Use of Aristotle: The Aristotellian Contribution to Clement of... (1977)

* "The lady Vanishes: Dilemmas of a feminist after the Linguistic Tum" (1998)